

Kompetenser, som förvärvats på olika sätt,
synliggörs, erkänns, värderas och godkänns
samt får ett formellt erkännande.

VALIDERING
AV
KOMPETENS

Studieintyg
utfärdade av fritt
bildningsarbete
som verktyg
för validering

NVLs
nationella
valideringsgrupp
i Finland

Skribent:
Leena
Saloheimo

NVL 2016
© Nordiskt nätverk för
vuxnas lärande
www.nvl.org

ISBN 978-952-7140-25-3

Denne publikasjonen er finansiert av
Nordisk Ministerråd gjennom
NVLs strategiske midler.

Foto: Shutterstock

Layout: Marika Kaarlela/
Gekkografia

Innehåll

- 1. Inledning 4
- 2. Validering i utbildnings- och examenssystemet 5
- 3. Validering inom fritt bildningsarbete 8
- 4. Utvecklingstrender för validering inom
fritt bildningsarbete 11
- 5. Examenspraxis inom det fria bildningsarbetet 13
- 6. Betygsbedömning ur ett valideringsperspektiv 17
- 7. Rekommendation 19
- Källor 21
- Bilagor 22

1

Inledning

Målet med utvärderingen av tidigare förvärvade kompetenser, valideringen, är att erbjuda individen en möjlighet att få sitt kunnande erkänt, oavsett i vilken lärmiljö eller vid vilket skede i livet inlärningen skett. Det handlar om en process där kompetensen, som förvärvats på olika sätt, synliggörs, erkänns, värderas och godkänns – kompetensen får ett formellt erkännande. Inom utbildningar erkänns kompetensen som en del i en bestämd examen eller i ett utbildningsförlopp. I arbetslivet kan detta resultera i löneförhöjning eller mer krävande arbetsuppgifter. Inom sociala verksamheter kan kompetensvalideringen leda till nya, intressantare arbetsuppgifter, en position med ökat ansvar eller högre status. I vilket fall som helst leder valideringen till ökad självkänsla och större motivationsgrad.

Den här utredningen och den medföljande rekommendationen strävar efter att utveckla dokumentationsmetoderna inom det fria bildningsarbetet och att stödja utvecklingen av valideringen av kompetenser förvärvade

inom denna sektor. Målsättningen är att lyfta fram saker som förbättrar möjligheterna att använda studieintyg från fritt bildningsarbete som verktyg för kompetensvalideringen inom andra utbildningsformer. I rapporten finns även en sammanställning med grundläggande information om hur långt man kommit i Finland med valideringsarbetet.

Tanken om en rekommendation föddes och utarbetades i den nationella valideringsgruppen i Finland inom Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL). Gruppen bestod av representanter för olika former av vuxenutbildningar: **Pirkko Sartoneva** (NVL), **Timo Halttunen** (Brahea-centret, Åbo universitet), **Anni Karttunen** (Centrum för internationell mobilitet och samarbete CIMO), **Maija-Leena Kemppi** (Utbildningscentret Salpaus), **Johanna Niemi** (Utbildningsstyrelsen), **Nanna Wilhelmsson** (Helsingfors Diakoni-institut), **Johanni Larjanko** (Bildningsalliansen), **Marjaana Mäkelä** (yrkeshögskolan Haaga-Helia), **Leena Saloheimo** (Fritt Bildningsarbete rf), varav den sistnämnda skrev rapporten.

2

Validering i utbildnings- och examenssystemet

I enlighet med strategier för livslångt lärande skall all den kompetens individen skaffat sig under sitt liv tas med i den examensorienterade utbildningen, parallellt med utbildningens formella studieresultat¹. Detta utvecklingsarbete har pågått både nationellt och i uter Europa sedan början av 1990-talet. Den europeiska kommissionen följer och rapporterar om utvecklingen i olika europeiska länder. Parallellt med det progressiva systemet med fristående examina, har även en del nya arbetsmetoder² skapats i Finland. En fristående examen enligt kraven i examensgrunderna, avläggs i första hand i verkliga situationer inom produktionen eller servicesektorn.

För att avlägga en fristående examen krävs ingen genomförd utbildning inom yrkesområdet, utan kompetensen kan ha förvärvats genom praktiskt arbete.³

I en rapport publicerad år 2004 konstaterar undervisnings- och kulturministeriet att genom processen där man utreder och identifierar kompetensen, möjliggörs överföring och godkännande av kunskapsresultaten som förvärvats i olika inlärningsmiljöer. Med hjälp av kompetensutredningen bevaras och synliggörs individens lärande. Utredningen leder inte till ett formellt betyg, men kan ligga till grund för en formell validering. Valideringen baseras på en bedömning av den enskildas kunnande och studieresultat, och kan leda till ett intyg eller examensbetyg.⁴

1 Bl.a. Undervisningsministeriet 1997

2 European Commission 2014

3 Utbildningsstyrelsen. *Fristående examina*: (www.oph.fi/utbildning_och_examina/yrkesutbildning/fristaende_examina)

4 Undervisningsministeriet 2004

När individers kompetenser görs transparenta och utredningen av dessa systematiseras, är det möjligt att använda kompetenserna i ett bredare sammanhang än hittills och mera ändamålsenligt, till nytta för individen, närings- och arbetslivet och hela samhället. Detta gynnar den enskilda deltagarens behov samt stödjer en social integrering i arbetslivet och i samhället, individens anställningsbarhet och utvecklingen och nyttjandet av mänskliga resurser inom civilsamhället socialt och ekonomiskt.⁵

Informellt (non-formal learning) lärande uppstår i organiserade situationer där det – utöver andra målsättningar – även finns ett inlärningsmål och där deltagarna har ett medvetet inlärningssyfte. Informellt lärande (informal learning) innebär all slags mänsklig verksamhet där målen inte omfattar lärande, utan har andra mål där lärandet är en biprodukt av själva verksamheten. År 2012 utgav Europarådet en rekommendation gällande validering av informellt lärande och vardagslärande⁶ och år 2015 publicerade CEDEFOP den andra upplagan av de europeiska riktlinjerna för implementering av rekommendationen⁷.

Informellt lärande och vardagslärande förblir fortfarande ofta osynliga.

Enligt rekommendationen genomförs valideringen alltid så att den är individanpassat. Syftet med valideringen kan även vara att stärka individens självförtroende och motivation för livslångt lärande.

Valideringen av tidigare förvärvad kompetens i högskolor (AHOT) är en kombination av praktiker, som gör det möjligt att tillgodoräkna kompetenser som förvärvats genom annan än formell utbildning, och att länka dessa samman med högskolestudierna. Målsättningen är att utarbeta en flexibel praxis för hela Europa som gör det möjligt att tillgodoräkna allt lärande. Detta skulle stödja studerandens och arbetskraftens rörlighet inom Europa.

För närvarande bereds en stor yrkesutbildningsreform i Finland. Reformen träder i kraft i början av år 2018. Enligt den samlas all yrkesutbildning i ett enda system som är lika för alla målgrupper – ungdomar och vuxna – och där en fristående examen blir det enda sättet att avlägga examen. Syftet är bland annat att undvika att samma saker behöver studeras

⁵ *Ibid.*

⁶ *The Council Recommendation 2012*

⁷ *CEDEFOP 2015*

flera gånger om. I det nya systemet har det ingen betydelse på vilket sätt en kompetens förvärvats. Avgörande är kunskapsresultaten och kompetensnivån. Metoderna för validering av kompetenserna och individualiseringen är de viktigaste verktygen.⁸

En arbetsgrupp inom undervisnings- och kulturministeriet utarbetade åren 2008–2009 en nationell referensram⁹ för examina och annan kompetens med utgångspunkt i den europeiska referensramen för examina, EFQ. De kunskaper (studieresultat) som finska examina kräver beskrivs i referensramen som kunskaper, färdigheter och kompetenser, kriterier som man enats om genom europeiskt samarbete. Med utgångspunkt i EQF:s nivåbeskrivningar har de kompetenser som nationella examina kräver delats in i åtta nivåer. Referensramen omfattar tidigare förvärvade kompetenser först och främst i dess befintliga examina. Med tanke på fortsättningen konstaterade arbetsgruppen att referensramen för examina bör närma sig referensramen för kompetenser. I första hand bör man se närmare på de olika förvaltningsområdenas breda kompetenser utanför examenssystemet, med ett stort antal avlagda examen, och kompetensmålsättningar som definierats av en behörig instans.

Utvecklingen av valideringen av kompetenser har skett med fokus på examina och utbildning. Informellt lärande och vardagslärande förblir fortfarande ofta osynliga. Det saknas också kunskap för att identifiera dem eller för att inkludera dem som en del av studierna. Det handlar både om ett metodologiskt och kunskaps- och attitydproblem. De erfarenheter man hittills fått av valideringen av kompetenser i utbildningen, utanför det examensinriktade utbildningssystemet, har inte varit särskilt uppmuntrande.

Det aktuella och brådskande utvecklingsbehovet har ett samband med identifieringen och valideringen av invandrarnas kompetenser. Deras väg till utbildning, arbetsmarknaden och samhället kan förkortas efter att man utrett deras redan förvärvade kompetenser. Därefter kan man utveckla vägar till utbildningar med utgångspunkt i dessa kunskaper. Valideringen av tidigare förvärvade kompetenser blir en ännu mer central del av integrationsprocessen. När utbildnings- och examensbetyg saknas, är det nödvändigt att ha ett välfungerande batteri av metoder för att kunna identifiera det informella och vardagslärandet.

⁸ Riihimäki 2016

⁹ Undervisningsministeriet 2009

3

Validering inom fritt bildningsarbete

Medborgarinstituten, folkhögskolorna, sommaruniversiteten, idrottsinstituten och bildningsförbundens studiecentraler i Finland anordnar sådan utbildning inom fritt bildningsarbete, som traditionellt inte leder till någon examen. Lagen om fritt bildningsarbete föreskriver på ett generellt plan, målen för det fria bildningsarbetet och reglerar sektorns statsstöd samt bland annat frågor kring personalens kvalifikationer och lämplighet. Att anordna utbildning och att delta i den bygger på frivillighet. Det fria bildningsarbetets aktörer bestämmer självständigt urvalet av mål, innehåll och metoder för studierna. Verksamheten baserar sig på lokala och regionala eller en viss grupps bildningsbehov och representerar en stor mångfald. I fritt bildningsarbete deltar årligen närmare en miljon personer. Fritt bildningsarbete leder till informellt lärande.

Validering har inte varit viktig inom fritt bildningsarbete eftersom utbildningens mål oftast inte är att avlägga en examen. Ur det fria bildningsarbetets perspektiv riktas uppmärksamheten mot hur kompetensen som tillägnats inom denna utbildningssektor, valideras på annat håll, i den examensorienterade utbildningen, arbetslivet och civilsamhället. Detta är en fråga som har att göra med både det fria bildningsarbetets ”konsumentansvar” och trovärdighet. På vilket sätt kan en persons kompetens bevisas om han eller hon studerat inom det fria bildningsarbetet, när hans eller hennes livssituation kräver en ny examen? Detta har att göra med frågan om hur aktörerna kan underlätta och främja valideringen av den kompetens som förvärvats inom fritt bildningsarbete, för att gälla inom andra utbildnings- och samhällssektorer.

” Att skapa och främja jämförbar praxis är även viktigt för att kunna utveckla valideringen.

År 2003 genomförde Samverkande bildningsorganisationerna SBO en kartläggning av valideringen av studier genomförda inom fritt bildningsarbete, i den examensorienterade utbildningen (Määttä 2003). Enligt utredningen var det mest typiska att erkänna kompetenserna från det fria bildningsarbetet så att dessa kunde tillgodoräknas till exempel inom gymnasial yrkesutbildning eller som en del av en fristående yrkesexamen. Lättast var det att tillgodoräkna studierna inom redan befintliga valideringssystem (studier inom öppna högskolan, språkexamina och datakörkort). Oftast var det så att välfungerande praxis mellan det fria bildningsarbetet och gymnasial utbildning byggde på personliga bekantskaper och ömsesidigt förtroende mellan lärarna. Avsaknaden av gemensamma ”spelregler”, delvis inom den egna studieformen och särskilt inom den mottagande studieformen, samt attityderna hos sistanämnda, upplevdes som problem.

Määttäs slutsats var att en viktig del av utvecklingsarbetet handlar om inre kvalitetsar-

bete inom det fria bildningsarbetet och, att vid sidan om detta, underlätta valideringen av kunskaperna samt dokumentationen. Att skapa och främja jämförbar praxis är även viktigt för att kunna utveckla valideringen (gemensamma betygsgrundlag, definitionen av studieveckans innehåll osv.). Även om arrangörerna av det fria bildningsarbetet önskar utstaka ett väldefinierat utrymme för självständiga och frivilliga studier också i framtiden, kan valideringen utvecklas genom dokumentation av läroplaner och genom att utfärda betyg som beskriver studieresultaten. (Määttä 2003.)

År 2004 publicerade Undervisningsministeriet en rapport om valideringen av tidigare förvärvad kompetens i utbildningssystemet (UKM 2004) och som en del av denna, utredde ministeriet även valideringen av kompetenser i fritt bildningsarbete.

I rapporten konstaterades bland annat att utbildningsnivån varierar oerhört mycket i förhållande till den utbildning som organ-

iserats efter utbildningsnivåer: det finns utbildningar som utgår från grunderna i ett ämne, men även utbildningar som kräver långt specialiserade eller breda kunskaper. Den studerande sätter själv upp den nivå han eller hon vill nå: några vill bedriva studierna som hobby, andra vill använda utbildningen i sitt arbete eller sin samhällsverksamhet, och ytterligare andra vill använda studierna som hjälp i fortsatta studier.

För valideringen och tillgodoräkandet av kompetenser är det viktigt att aktörerna i det fria bildningsarbetet beskriver så grundligt som möjligt ämnets/temats innehåll och utbildningens omfattning i sina läro- eller kursplaner, och om möjligt, även nivån (nybörjarkurs, påbyggnadskurs, kurs för 5:te

studieåret osv.) I rapporten konstateras att en betydande del av studierna inom det fria bildningsarbetet skulle kunna bilda moduler eller delkurser i annan utbildning, och att folkhögskolornas och idrottsinstitutens långa utbildningar ofta är lika omfattande som yrkes- eller gymnasieutbildningarnas kurser/ämnen/studieprogram.

Den nationella referensramen¹⁰ för examen och annan kompetens erkänner inte kunskaper eller kompetenser förvärvade inom fritt bildningsarbete. Några utbildare inom fritt bildningsarbete har dock utnyttjat referensramen som verktyg för att fastställa kunskapsnivån i sina utbildningar. På detta sätt är det möjligt att jämföra utbildningars kunskapsproduktion på en mera generell nivå.

10 Undervisningsministeriet 2009

4

Utvecklingstrender för validering inom fritt bildningsarbete

Under 2010-talet har valideringen inte varit i fokus i det fria bildningsarbetets utveckling – samtidigt som till exempel högskolor utarbetat egna valideringssystem. Folkhögskolorna har dock genomfört ett utvecklingsarbete för att utforma gemensamma betyg. Inom flera studieformer har läroplaner utvecklats och det har satsats på undervisningens kvalitetsutveckling, vilket i bästa fall även främjar förutsättningarna för valideringen.

Synen på validering och dess metoder har vidgats sedan publiceringen av de ovannämnda utredningarna. Uppmärksamheten är inte längre koncentrerad på tillgodoräkandet av studier, utan validering kan utföras i en mer omfattande referensram där utrymme ges för olika slags validerings- och användningssätt.

Det nya verktyget för synliggörande av kompetenser är ett öppet, nätbaserat elektroniskt Open Badge -kunskapsmärkningssystem. Organisationer kan skapa egna kunskapsmärken och fastställa egna kompetenskriterier, enligt vilka märkningen beviljas. För den utfärdande organisationen är kunskapsmärkningen ett nytt sätt att visa upp skolans innehåll och berätta om den egna verksamheten. För individens del påvisar kunskapsmärket hans eller hennes kompetens för andra: potentiella arbetsgivare, samarbetspartner eller för representanterna för olika studieformer. Märket bidrar även till en ökad självkänsla och högre motivation till fortsatta studier. (Rouselle 2013.) Kunskapsmärket lämpar sig bra för validering inom det fria bildningsarbetet och dess organisationer. Projekt och utvecklingsarbete i anslutning till detta pågår.

NVLs arbetsgrupp bestående av sakkunniga representanter från alla nordiska länder producerade år 2015 en rapport (NVL 2015). I den diskuteras den samhälleliga betydelsen av vuxnas nyckelkompetenser, det fria bildningsarbetets roll som utvecklare av nyckelkompetenserna och validering av nyckelkompetenserna. Som nyckelkompetenser i det fria bildningsarbetet fastställs kunskaper i lärande och personlig utveckling, demokratifärdigheter och ansvar, färdigheter till samarbete och värdepluralism, organisationsfärdigheter och förmågan att leda både andra och sig själv. Individen själv kan verka som identifierare av den egna kompetensen. När individen blir medveten om sin egen kompetens och kan påvisa sitt kunnande, kan han eller hon även använda kunskapen i nya sammanhang och på ett ännu bättre sätt. Arbetsgruppen konstaterar

**Examenspraxisen
i det fria
bildningsarbetet
varierar stort.**

erar att fritt bildningsarbete har en särskild potential för att stödja valideringsprocessens första stadier: när kompetensen medvetandegörs, blir den synlig och den kläs i ord.

Intyget kan ha funktioner som understöder både individens kompetens och även synligheten av utbildningsorganisationens verksamhet. Examenspraxisen i det fria bildningsarbetet varierar stort: en del utbildare utfärdar endast deltagarintyg med en relativt generell

innehållsbeskrivning, andra utfärdar mycket specificerade och exakta intyg där även kunskapen utvärderats. Denna utredning bidrar till förståelsen av det fria bildningsarbetets studieintyg och tillförlitlighet, när representanter för andra utbildningsformer läser den i valideringssyfte.

5

Examenspraxis inom det fria bildningsarbetet

Medborgarinstitut

Det finns sammanlagt 188 medborgarinstitut i Finland. Verksamheten finns i alla kommuner och i allmänhet är undervisningen decentraliserad i kommunens olika delar. Kursutbudet lever i takt med de lokala behoven och förändringarna i samhället. Utbudet omfattar vanligtvis kurser i konstämnen, hantverk och musik, språk- och litteraturkurser, hushållskurser, motions- och datakurser samt samhällslika ämnen. Kurserna inom fritt bildningsarbete varar ofta en termin eller även kortare tid och består av någon timmes veckovisa träffar. Utöver detta kan öppen universitetsundervisning och gymnasiernas frivilliga kurser erbjudas. Medborgarinstituten anordnar även grundläggande konstundervisning (GKU) som omfattar musik, dans, ordkonst, scenkonst (cirkus och teaterkonst) och visuell konst (arkitektur, audiovisuell konst, bildkonst och handarbete).

En del medborgarinstitut erbjuder integreringsutbildning för invandrare. Årligen deltar 640 000 personer i medborgarinstitutens utbildningar.

Medborgarinstituten utfärdar kursintyg för fritt bildningsarbete, huvudsakligen på den studerandes begäran. Intyg utfärdas automatiskt för grundläggande konstundervisning och för olika specialkurser/certifierade kurser (ordningsvakt, första hjälpen-kurser, arbets-säkerhetspass, hygienpass osv.).

Intyg begärs ofta. Vanligtvis gäller det en ung person som skall söka en utbildningsplats. För hobbykurser av viss längd har under vissa omständigheter studiepoäng utdelats. Med betyget är det möjligt att söka motsvarande kompensation i den egna studieformen (till exempel gymnasium, yrkesskola eller yrkes-högskola). En del anhåller om intyg när de

skall söka arbete. En del arbetsgivare uppmantrar personalen att utveckla exempelvis sina språkkunskaper och då begärs intyget för arbetsgivaren.

I datahanteringssystemet Hellewi (används av flera medborgarinstitut) finns färdiga betygsformulär som instituten kan använda. Vanligtvis hämtas informationen direkt från Hellewi och överförs till institutets blankettmallar.

Intygets innehåll varierar. Vanligen framgår kursens namn, tidsperiod, längd i timmar och deltagarens aktivitet (antal lektioner den studerande varit närvarande). En del institut ger en noggrannare kursbeskrivning i intyget.

*Information: Elina Vesalainen,
Medborgarinstitutens förbund MiF*

Folkhögskolor

Folkhögskolorna består av statliga och lokala internatskolor. Dessa är 88 till antalet. Majoriteten av eleverna är unga vuxna. Folkhögskolor anordnar både terminslånga linjestudier och kortare studieprogram och kurser. Studierna bedrivs på heltid. Undervisningen är oftast allmänbildande och frivillig, såsom språk, konstämnen eller kommunikation. Skolorna erbjuder även yrkesutbildning, tiondeklasser, grundskole- och gymnasieutbildning, öppna universitetsstudier samt invandrarutbildning.

Årligen deltar 6 000 personer i linjeutbildningarna.

Majoriteten av eleverna på folkhögskolorna planerar att fortsätta sina studier inom examensorienterad utbildning i yrkesläroanstalter, yrkeshögskolor eller universitet.

Eleven får ett betyg från folkhögskoleutbildningen. Betygens form och innehåll varierar mellan skolorna.

I en förordning om grunderna för antagning av studerande inom grundläggande yrkesutbildning (UKM 4/2013) från 2013 och dess 9 § ges den sökande för fullgjord terminslång folkhögskolelinje sex (6) urvalspoäng vid ansökan till yrkesorienterad grundutbildning. Folkhögskolans terminslånga linjer fastställs enligt följande: eleven har fullgjort en läroplansenlig folkhögskolelinje omfattande minst 28 studieveckor och erhållit ett betyg för avslutad utbildning.

Enligt förordningen skall varje folkhögskola ha en läroplan för folkhögskolelinjerna. För fullgjord linje ska betyg utfärdas. Folkhögskolornas arbetsgrupp för övergångsperioden, ledd av Finlands Folkhögskoleförening, har arbetat på en gemensam läroplansrekommendation samt ett gemensamt betygsformulär. Dessa kommer att utgöra en del av folkhögskolornas kvalitetsrekommendation.

I läroplansrekommendationen behandlas folkhögskoleutbildningarnas värdegrund, målsättningar, läroplansprocess, styrning och bedömning.

Betygsformuläret har utvecklats med tanke på validering av studierna med sikte på högre studier eller arbetslivet. Arbetsgruppen funderar fortfarande på frågan hur kompetensgrunderna kan synliggöras i studiekortet.

*Information: Tytti Pantsar,
Finlands Folkhögskolförening*

Sommaruniversitet

Sommaruniversiteten erbjuder öppna universitetsstudier, yrkesfortbildning och annan frivillig utbildning: språkundervisning samt utbildning inom konst- och kulturdisciplinerna. Sommaruniversiteten erbjuder även universitetsstudier för äldre. Sommaruniversiteten är lokala utbildare, 20 till antalet och verksamma på 130 orter.

Studerande på sommaruniversiteten erhåller alltid betyg för sina studier (med undantag för öppna föreläsningar för allmänheten).

*Information: Mika Nirvi,
Finlands Sommaruniversitet*

Studiecentraler

Studiecentralerna erbjuder utbildning för frivilliga och andra aktiva i samarbete med organisationerna på orter där dessa är verk samma. I Finland finns 11 studiecentraler som drivs av icke-statliga organisationer, politiska partier och fackförbund. Årligen deltar över 350 000 personer i utbildningarna.

Examenspraxisen varierar beroende på vilken slags studiecentral och utbildning det är frågan om. För studieförlopp kan ett intyg för genomförande eller deltagande utfärdas. Deltagaren kan till exempel få ett intyg för längre utbildning, en utbildning på uppdrag av arbetsgivaren eller en utbildning enligt överenskommelse med arbetsmarknadsorganisationer om utbildning på arbetstid. I intyget anges ibland antalet studiepoäng enligt rekommendation.

OK-studiecentralen (Sivis-studiecentralen) är en ideell, obunden utbildare med tiotals stora icke-statliga organisationer som medlemmar. Studiecentralen har arbetat för att förbättra utbildningsplaneringens kvalitet och transparens, samt för att göra kompetenserna och studieperioderna valideringsbara även på andra utbildningsnivåer. För ändamålet har nätmaterial skapats (<http://ostu.ok-opintokeskus.fi/etusivu>). Utbildningsplaneringen innehåller

bland annat en klassificering av utbildningen i kompetensmoduler samt genomförandet av en kärnämnesanalys, dimensionering och beskrivning. Varje genomförd delkurs bedöms. Deltagarna som fullgjort dem erhåller ett betyg med bilagor. Betygsbilagorna innehåller ofta uppgifter om anordnaren samt en beskrivning av hela kursen.

I samband med informationen om anordnaren kan man även anteckna grunderna för studiepoängen (1 sp motsvarar 27 arbetstimmar för den studerande) samt öppna EQF-nivån. I kursbeskrivningen finns all information av vikt om själva kursen, och på så sätt fungerar den som ett stöd för betyget.

OK-studiecentralen kan även bevilja kompetensbetyg för vardagslärande. Vanligtvis gäller detta verksamhet under handledning, såsom frivilligarbete, och då är det organisationen som beviljar betyget. Den som vill erhålla ett kompetensbetyg förväntas använda sig av exempelvis ePortfolio för att dokumentera och validera det egna kunnandet.

Idrottsinstitut

De rikstäckande och regionala idrottsinstituten anordnar både fritt bildningsarbete och yrkesorienterad grund- och påbyggnadsutbildning inom idrottsämnena. Det finns 14 institut. Studier inom fritt bildningsarbete anordnas ofta som veckoslutsutbildningar. En del idrottsinstitut utfärdar vanligtvis betyg till studerande inom fritt bildningsarbete, en del på begäran – praxisen varierar.

Studier vid ett idrottsinstitut inom fritt bildningsarbete, till exempel grundkurs i idrottsinstruktion (längd 4 månader) eller andra hobbybetingade studier, kan tillgodoräknas i examensorienterad utbildning. Studier inom fritt bildningsarbete kan valideras som valfria studier inom yrkesutbildning. Validering av kompetenser är en del av individualiseringen. Inom utbildningar med fristående examina erkänns tidigare studier för förberedande utbildningar.

*Information: Aleksis Valta,
Idrottsinstitutens förening*

6

Betygsbedömning ur ett valideringsperspektiv

NVLs nationella valideringsgrupp med representanter för olika former av vuxenutbildning i Finland, granskade studieintyg inom det fria bildningsarbetet. Några exempelintyg finns i rekommendationens bilaga. Gruppen bedömde intygen/betygen ur ett valideringsperspektiv – vad och hur intyget/betyget berättar om deltagarens kunskaper. Det konstaterades enormt stora skillnader mellan olika utbildare inom det fria bildningsarbetet.

Några intyg/betyg närmar sig redan den användbara formen för kompetensvalidering. Av dem kan man läsa att tanken om möjligheten till kompetensvalidering funnits med. Men det finns intyg/betyg som är ur den synvinkeln är helt oanvändbara och som är framtagna för andra syften.

Deltagarintygen är en vedertagen praxis inom det fria bildningsarbetet. Deltagaren kan erhålla intyget på begäran. Flertalet av studieintygen representerade denna typ. I sin enklaste form visade intyget att personen deltagit i en bestämd utbildning inom ett bestämt ämne i en bestämd studieform under en bestämd tidsperiod. Enligt gruppen var det viktigt att i betygen göra skillnad mellan deltagande och prestation, eftersom deltagandet inte på något sätt berättar om personens kompetensutveckling. Ett deltagandeintyg duger inte som valideringsverktyg. Rekommendationen i nästa kapitel gäller det fria bildningsarbetets studieintyg.

Oftast är inte ett medryckande namn på en utbildning tillräckligt, utan det behövs även information om det bakomliggande studie-

” Det bästa vore att beskriva studieinnehållet som kompetenser.

ämnet, eller större kompetens- eller färdighetsområden. Annars kan den som läser intyget/betyget svårt identifiera det eventuella kunskapsområdet. I en del intyg/betyg finns rubriker för utbildningarnas delkurser och en beskrivning av deras omfattning i antal undervisningstimmar, vilket ger en viss grund för bedömning av kunskapsnivån. Mycket förblir dock fortfarande gissningar. För att kunna utnyttja studie- eller kompetenspoängen förutsätts att dessa definierats i betygen.

Utbildningens innehåll har beskrivits i många intyg/betyg, men gruppen anser att beskrivningar på marknadsföringens språk inte hör hemma i betyg. Det bästa vore att beskriva studieinnehållet som kompetenser. Att ange studie- eller kompetensnivån har inte varit vanligt förekommande inom det fria bildningsarbetet. Detta har dock ökat de senaste åren vilket främjar kompetensvalideringen betydligt. Några utbildningsanordnare använder redan beskrivningar av kompetensnivåer i den nationella referensramen för examen och kompetens, eller till exempel tillgängliga europeiska valideringsverktyg för språk.

I intygen fanns det mycket knapphändig information om hur utbildningen bedrivs i verkligheten. Till exempel proportionerna mellan undervisning och deltagarens självständiga arbete är intressanta ur ett valideringsperspektiv. För den som utför en validering är det av intresse att veta på vilket sätt bedömningen utförts, och om deltagaren haft en aktiv roll i bedömningen. I några betyg fanns det en bedömningsskala, men ingen information om hur själva bedömningen gått till.

Inom andra skolformer är kunskapen om det fria bildningsarbetets utbildare och formerna för utbildningen dålig. Betygens korta skildring av utbildarna skulle kunna kompletteras med betygets användbarhet och tillförlitlighet gällande kompetensvalideringen, liksom med uppgifter om lärarens utbildnings- och kompetensnivå.

7

Rekommendation

NVL:s nationella valideringsgrupp utformade en rekommendation med målet att göra det fria bildningsarbets betyg lättare att förstå, mera transparenta och beskrivande när betyget är tänkt att användas i valideringen inom andra utbildningssektorer. Rekommendationen förbättrar tolkningen av det fria bildningsarbets studieintyg även i arbets- och samhällslivet. I rekommendationen gjorde gruppen en indelning av uppgifterna i minimiuppgifter och nödvändiga uppgifter för att underlätta valideringen. Gruppen konstaterade även att det inte är möjligt och inte heller nödvändigt att ta med all nödvändig information i betygsformuläret, utan den kan beskrivas i betygets bilagor.

BETYG	Minimiuppgifter	Nödvändiga uppgifter för kompetensvalidering	Anmärkingar
Studierande	namn personbeteckning		
Läroanstalt	namn kontaktuppgifter	en kort beskrivning av utbildningsanordnaren och/ eller utbildningssektorn ansvarig/kontaktperson	
Studietid	tidsperiod studielängd		
Lärarens uppgifter		namn utbildning yrkesbenämning	
Utbildningsämne/ läroämne	namn		
Utbildningen i sin helhet	namn		
Utbildningens delmoment	rubriker		
Utbildningens omfattning	i antal undervisningstimmar	i antal studiepoäng/ kompetenspoäng	
Studie-/ kompetensnivå		stadiebeskrivning	Till exempel i förhållande till referensramen för nationella examina och kompetensnivåer, allmänna språkexamina eller till europeiska språkpassnivåer.
Utbildningens mål och innehåll		beskrivning	Kompetensgrunder. Temat och en kort beskrivning av nya kunskaper och färdigheter Inga onödiga uppgifter eller marknadsföring.
Utbildningens genomförandesätt		när-, fjärrundervisning, studiebesök, praktik osv. proportion mellan självständigt arbete och undervisning	
Bedömning		vitsord, resultat, bedömnings- skala, bedömningsätt, till exempel deltagarens egen roll	
Bilagorna		ytterligare uppgifter kan ges i bilagorna	En del nödvändiga uppgifter i valideringen kan ges som bilagor till betyget.

Källor

AHOT korkeakouluissa. Tunnista osaaminen.
<http://www.tunnistaosaaminen.fi/node/23>

CEDEFOP. 2015. European Guidelines for the Validating Non-formal and Informal Learning.

COUNCIL RECOMMENDATION on the validation of non-formal and informal learning (2012/C 398/01).

European Commission. 2014. ET 2020 Education and Training stocktaking exercise. ET 2020 National report of Finland.

Määttä, Jukka. 2003. Tunnusta ja tunnista opittu! Vapaa sivistystyön yhteisjärjestö VSY.

NVL 2015. Folkbildning, key competences and validation.

Utbildningsstyrelsen. Fristående Examina.
(http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/yrkesutbildning/fristaende_examina)

Undervisningsministeriet. 1997. Oppimisen ilo: kansallinen elinikäisen oppimisen strategia. Komiteamietintö 1997, 14.

Undervisningsministeriet. 2004. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen koulutusjärjestelmässä. Opetusministeriön työryhmämuitioita ja selvityksiä 2004:27.

Undervisningsministeriet. 2009. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuitioita ja selvityksiä 2009:24.

Riihimäki, Tarja. 2016. Ammatillisen koulutuksen reformi, ajankohtaista. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Powerpoint-esitys 3.5.2016

Rousselle, Eric, 2013. Open Badge -osaamismerkkin hyödyt oppimisen ja osaamisen tunnustamisen näkökulmasta

Bilagor

BILAGA 1:
Kursbetygs-
formulär, med-
borgarinstitut

BILAGA 2:
Folkhögskole-
betyg

BILAGA 3:
Studieintyg,
språkutbildning,
sommar-
universitet

Helsingfors arbis

KURSINTYG

har deltagit i kursen

vid Helsingfors stads svenska arbetarinstitut

under tiden _____ – _____

Kursen omfattade _____ lektioner.
av vilka kursdeltagaren deltagit _____ lektioner.

Kursen behandlade _____

Helsingfors _____

Kursens lärare

Institutets rector

Helsingfors arbis Dagmarsgatan 3 • Arbis östra Stoa, Åbohusvägen 1
Tfn 09 310 494 94 • Fax 09 310 494 95 • E-post: kansliet@arbis.hel.fi
Post: Helsingfors arbis • PB 5200 • 00099 Helsingfors stad

www.hel.fi/arbis

Läroanstaltens upprätthållare Folkhögskola

FOLKHÖGSKOLEBETYG

Kalle Karlsson

123456-7890

Bandlinjen

Studietid 2.9.2013–23.5.2014

Utbildningens omfattning 875 timmar, 33 sv

Förbered bandet inför spelning	150 timmar/6 sv	godkänd
Låtskrivning och ljudarbete	225 timmar/9 sv	godkänd
Scennärvaro	225 timmar/9 sv	godkänd
Projekt promopaket	150 timmar/6 sv	godkänd
Handledning	75 timmar/3 sv	godkänd

Datum

underskrift

rektorns

namnförtydligande

Folkhögskolebetyg kan ges efter fullgjord läroplansenlig folkhögskolelinje om minst 28 studieveckor (UKM:s förordning 4/2013).

En folkhögskola drivs av x och är en läroanstalt som avses i 2 § i lagen om fritt bildningsarbete 632/1998.

Bilagorna: studiekort

KURSINTYG

XXXX

har deltagit i

FORTSÄTTNINGSKURS III I ITALIENSKA

2.9–2.12.2013

samt erhållit ett godkänt resultat i kursens slutprov med betyget **X** (skala 1–5).

Målet med kursen var att den studerande efter avslutad kurs förstår texter av allmän karaktär, förstår och kan använda centrala uttryck och strukturer, kan kommunicera i normala situationer samt berätta om sig själv, sina önskemål och planer samt förstå tal och texter i anslutning till vardagliga händelser med hjälp av kunskaper i basgrammatik och central terminologi.

I kursen ingick många strukturövningar och särskild fördjupning har skett i verblära. I grammatiken behandlades preteritum konjunktiv, tempusföljderna passiv, indikativ och konjunktiv (concordanza dei tempi), konjunktioner och konstruktion av satsmotsvarigheter (gerundium, presens particip och perfekt). I kursen ingick läsning och analys av texter om aktuella ämnen. Vid läsningen eftersträvades i första hand förståelse av innehållet och ett utökat ordförråd. Temana var bland annat skolsystemet, arbetslivet, filmer, opera och teater, religioner, trosföreställningar och världsåskådningar samt jämlikhet och migration.

Kursen motsvarar kompetensnivå B1 enligt den europeiska referensramen för klassificeringen av kompetensnivå. Den bestod av 45 timmar direktundervisning och utöver detta självständiga arbete. Lärare var fil.mag. X.X.

Tammerfors den 24 januari 2014
Tammerfors sommaruniversitet/
Tammerfors kesäyliopistoyhdistys

rektor

www.nvl.org

Validering